

VAMPULAN
KOTISEUTUMUSEO

KOKOELMAKÄSIKIRJA

Sisällysluettelo

1. Johdanto	2
2. Museotoiminnan tarkoitus ja tavoitteet	3
3. Kokoelmatehtävä	3
4. Kokoelmien historia	4
5. Kokoelmien nykytila	5
6. Kokoelmien hallinta	6
a. objektin liittäminen kokoelmiin	6
b. objektin poisto kokoelmasta	6
c. kokoelmien luettelointi ja inventointi	6
d. objektin käsittely ja säilyttäminen	7
7. Kokoelmien käyttö	8
8. Kokoelmien tulevaisuus ja kokoelmatyön tavoitteet	9
Liitteet	

1. Johdanto

Vampulan Kotiseutumuseo on Vampulan Kotiseutu- ja Museoyhdistys ry:n omistama ja ylläpitämä paikallismuseo. Museo sijaitsee kauniilla paikalla Loimijoen rannassa osoitteessa Soinilantie 22, 32610 Vampula, Huittisten kaupungin omistamalla tontilla. Tontin vuokrasopimus on voimassa 31.12.2026 asti. Museoalueella on kuusi rakennusta, jotka edustavat pääosin 1900-luvun rakennuskantaa. Museo on avoinna heinäkuussa sunnuntaisin ja muina aikoina sopimuksen mukaan.

Museoiden, myös ei-ammattillisesti hoidettujen, jollainen Vampulan Kotiseutumuseo on, toimintaa ohjaa Museolaki (314/2019) sekä Museotyön eettiset säännöt (2005), jotka on laatinut Kansainvälinen museoneuvosto ICOM (International Council of Museums).

Museotyön kivijalka ovat kokoelmat, joiden varaan ja ympärille museon muu toiminta rakentuu. Museokokoelmat vaativat hoitoa, luettelointia ja järjestämistä. Vampulan Kotiseutumuseon kokoelma-ohjelma on laadittu kokoelmahallinnan tueksi ja se ohjaa museon toimintaa. Kokoelmakäsikirjan tarkoituksena on antaa kuvaus kokoelman historiasta ja nykytilasta sekä määrittellä kokoelman painopisteet ja kokoelman kartuttamisen perusteet. Kokoelmakäsikirja toimii myös perehdytyksenä museoyhdistyksen uusille jäsenille.

Vampulan Kotiseutumuseon kokoelmapoliittinen ohjelma on laadittu Satakunnan Museon intendentti Akuliina Aartolahden ohjauksessa. Työryhmään kuuluivat Liisa Heiniö, Ulla Hosike, Ulla Ihantoja ja Tapani Kotaja. Työryhmä kokoontui syksyjen 2023 – 2024 välillä. Kokoelmakäsikirjan ulkoasusta ja taitosta vastasi Satakunnan Museosta amanuenssi Hanna Jaakola. Käsikirjan liitteet ovat Satakunnan Museon mallien mukaiset.

Kokoelmakäsikirja on luonteeltaan muuttuva. Sen päivitystarve arvioidaan säännöllisesti, vähintään viiden vuoden välein ja korjataan sekä muokataan tarpeen mukaan yhdistyksen sihteerin huolehtiessa asiasta.

Vampulan Kotiseutumuseolla 2.9.2024

Vampulan kotiseutumuseo. Kuva: Ulla Hosike.

2. Museotoiminnan tarkoitus ja tavoitteet

Vampulan Kotiseutumuseo on Vampulan Kotiseutu- ja Museoyhdistyksen omistama paikallismuseo, joka sijaitsee Huittisten kaupungin omistamalla tontilla Huittisissa Tamareen kylässä entisen Vampulan kunnan alueella osoitteessa Soinilantie 22.

Museon tarkoituksena on vaalia ja ylläpitää entisen Vampulan kunnan alueen paikallista arvokasta kulttuuriperintöä ja kotiseutuhenkeä sekä järjestää tapahtumia. Tätä tarkoitusta varten Vampulan kotiseutumuseo kerää ja säilyttää paikallisesti koottua esinekokoelmaa, joka on aikojen kuluessa karttunut lahjoitusten myötä. Vastuu kokoelman säilyttämisestä on yhdistyksen johtokunnalla. Johtokunta voi kuitenkin tehdä harkittuja poistoja oman kokoelmakäsikirjan mukaisesti.

Museotoiminnalla Vampulan kotiseutumuseo tavoittelee kotiseututietouden lisäämistä. Tavoitteena on tarjota paikallisille asukkaille sekä vierailijoille tietoa, ymmärrystä ja elämyksiä siitä, miten ennen elettiin. Erityisen tärkeänä kohderyhmänä ovat paikallisen alakoulun oppilaat.

3. Kokoelmatehtävä

Vampulan kotiseutumuseon kokoelman tallennusalue on entisen Vampulan kunnan alue ja painopiste on talonpoikaisesineistössä pääosin 1950-luvulle asti. Kotiseutumuseon esineistö koostuu kotitalouden käyttöesineistä, työkaluista sekä maatilatalouden esineistöstä. Kokoelma on saatu lahjoituksina entisen Vampulan kunnan alueelta, joten tärkeänä seikkana on paikallisuus. Lahjoituksia saadaan yksityishenkilöiltä edelleen satunnaisesti.

Museoalueelle on siirretty 6 rakennusta: päärakennus, savusauna, aitta, tuulimylly, suuli ja paja.

Museoalue edustaa pääosin 1900-luvun alun rakennuskantaa.

Esineistöä on kokoelmassa n. 1200,

lisäksi on kirjoja ja valokuvia. Arkistoaineistoa säilytetään yhdistyksen puheenjohtajan luona.

Kotiseutumuseossa on erityisenä esineenä kivikaudelta tai varhaiselta rautakaudelta peräisin oleva yksipuinen veneen kokka, jonka pohjatukin nostajat löysivät 1950-luvulla Vampulan Osuusmeijerin kohdalta. Kivikaudelle ajoittuvat myös museossa olevat reikäkivet.

Vampulan pukua Kotiseutu- ja Museoyhdistys lähti suunnittelemaan Sanni Heikkilän (1892 – 1945)

toimesta heti yhdistyksen perustamisen jälkeen. Puvun kankaan malli löytyi Takalan torpan vällyistä. Puku esiteltiin ensimmäisen kerran Kalevalan päivänä vuonna 1937.

Sanni Heikkilä. Kuva: Vampulan kotiseutumuseon kokoelmat.

4. Kokoelmien historia

Vuonna 8.11.1936 perustettu Vampulan Kotiseutu- ja Museoyhdistys ryhtyi v. 1938 järjestämään museoesineiden keräystä. Keräystä johti Vampulan museotoiminnan innostuksen herättäjä, yhdistyksen perustajajäsen ja ensimmäinen puheenjohtaja, maisteri Eino Lepistö (1911 – 1941) ja joka kylälle nimettiin esineiden kerääjä. Kokoelman pohjana on ollut opettaja K.S. Luukolan vuosien mittaan Kukonharjan kansakouluun keräämät vanhat esineet.

Esineille saatiin huone Vampulan Osuusmeijeriltä ja siellä esineistö oli ensimmäistä kertaa näytteillä Vampulan Maatalousnäyttelyn aikaan v. 1939.

Omaa rakennusta museoksi kuitenkin etsittiin ja v. 1941 tuli Kukonharjasta Viskilän torpan rakennukset pika-asutukseen joutuvan maan vuoksi myytäväksi. Yhdistys osti Viskilän torpan luhtirakennuksen ja vuokratontin järjestymisen myötä museon päärakennus siirrettiin v. 1945 nykyiselle paikalle Loimijoen rantaan. Päärakennus sisältää pirtin, kamarin, eteisen sekä luhtiosan.

Alueelle siirrettiin v. 1953 aittarakennus, jonka yhdistys osti Yli-Kukulta Tamareesta.

Aitta. Kuva: Ulla Hosike

Savusaunan lahjoitti Tupamäestä Antti Matintalo v. 1954.

Mamsellimuotoisen, isänsä rakennuttaman tuulimyllyn lahjoitti Johannes Mattila Huittisten Raijalasta. Tuulimylly siirrettiin museoalueelle vuosina 1954 -1955.

Maatalouskoneille saatiin kaivattua säilytystilaa, kun vuonna 1989 Eino Tolkki lahjoitti suulin. Suulille tarvittiin lisämaata, jota järjestyi Vampulan kunnan ostaessa maa-alueen tuulimyllyn vierestä Matti ja Raija Kotajalta. Suulin pärekaton teon yhteydessä esiteltiin päreiden valmistamista Viljo Aaltosen opastamana. Vuosien kuluessa pärekaton kunto heikkeni jolloin rakennukseen laitettiin päreiden päälle peltikatto v. 2005.

Paikallisen seppä Martti Wahlroosin paja on saatu lahjoituksena. Pajarakennus, sisältäen myös pajatyökaluja, siirrettiin paikalle vuosina 1992-1993.

5. Kokoelmien nykytila

Kokoelmaesineistöä on luetteloitu vuosien myötä, aluksi paperiversioina mm. maisteri Kaukosen laatima luettelointi v. 1978. Digitaaliseen muotoon esineiden luettelointi ja valokuvaus tehtiin vuosina 2007 ja 2008. Kokoelma on digitoitu Access- ohjelmaan, mutta tavoitteena on saada se siirretyksi käyttökelpoisempaan muotoon. Digitoituja esineitä on 1100, joista osa on sijoitettuna Kotiseututalon rakennuksiin, osoitteessa Rekolantie 13. Luetteloinnin jälkeen saadut esineet ovat digitoimatta.

Esineistössä on useita kaksoiskappaleita. Koska erillistä varastotilaa ei ole, kaikki museon hallussa olevat esineet ovat esillä, lukuun ottamatta yhtä puimakonetta Huittisten kaupungin suulissa Heikkiläntiellä.

Vampulan Kotiseutumuseossa ei ole sähköä eikä minkäänlaista lämmitystä, joten kaikki esineet altistuvat lämmön vaihteluille.

Hyllykkö. Kuva: Ulla Hosike

6. Kokoelmien hallinta

a. Objektin liittäminen kokoelmiin

Kokoelma karttuu satunnaisesti lahjoituksilla esineen lahjoittajan ottaessa yhteyttä. Esineen vastaanottamisesta tekee päätöksen Kotiseutu- ja Museoyhdistyksen johtokunta selvittäen, löytyykö esineelle esilläolopaikka. Lahjoittajan ottaessa yhteyttä, pyydetään esineen kuva sekä kirjataan tiedot ja tarinat esineeseen liittyen. Lahjoituksesta tehdään sopimus/lahjakirja allekirjoituksin, jossa lahjoittaja luopuu omistusoikeudestaan esineeseen. (liite 1. lahjakirja)

Museo ottaa vastaan hyväkuntoista aineistoa, joka kuuluu tallennusalueeseen. Tallennuskriteereinä ovat:

- esineen liittyminen paikallisuuteen
- esineen hyvät taustatiedot
- kodin arkeen liittyminen
- esineelle löytyy asianmukainen tila

Kaksoiskappaleet voidaan liittää käyttökokoelmaan, hyväkuntoisempi tai paremmat taustatiedot/tarinat omaava jää museokokoelmaan.

b. Objektin poisto kokoelmasta

Vampulan Kotiseutumuseoon uusia esineitä lahjoitetaan suhteellisen vähän, joten poistoja ei juurikaan tarvitse tehdä. Olemassa olevaan kokoelmaan voidaan poistoja kuitenkin tehdä yhdistyksen johtokunnan päätöksellä.

Poiston syitä voivat olla:

- esineen huonokuntoisuus, ei voida kohtuuden rajoissa kunnostaa
- kaksoiskappale, jos esineelle ei löydy tilaa, mahdollisesti siirto käyttökokoelmaan
- esine, jonka ylläpitoon ei ole tilaa
- luettelosta poisto, jos esinettä ei löydy

Poistolomakkeen (liite 2, poistolomake) tiedot täyttää sekä esineen valokuvauksen tekee yhdistyksen sihteeri ennen varsinaista poistoa.

Kokoelmatietokannassa olevien esineiden luettelointitiedot säilytetään ja tietoihin liitetään maininta esineen poistosta. Poiston tapoja ovat mahdollinen siirto käyttökokoelmaan tai esineen hävittäminen polttamalla tai sekajätteeseen laittaminen.

c. Kokoelmien luettelointi ja inventointi

Kokoelmien esineet on digitoitu vuosina 2007 ja 2008. Sen jälkeen saadut esineet ovat digitoimatta. Digitointiohjelma on Access pohjainen. Ohjelman siirto uudempaan ohjelmaan tulisi tehdä mahdollisimman pian, jotta ohjelma olisi käytettävissä tulevaisuudessakin. Kun ohjelma saadaan toimivaksi, tavoitteena on kirjata tiedostoon tällä hetkellä digitoimattomat esineet. Valokuvauksen ja numeroinnin jälkeen kirjaus ohjelmaan esineen taustatiedoista ja tarinoista tehdään tavoitteen mukaisesti mahdollisimman pian lahjoituksen jälkeen. Kirjaamisen tekee yhdistyksen sihteeri apunaan johtokunnan jäseniä. Kokoelmatiedot säilytetään yhdistyksen puheenjohtajalla ja kopio sihteerillä.

d. Objektin käsittely ja säilyttäminen

Vampulan Kotiseutumuseon kokoelmia on esillä ja säilytyksessä Kotiseutumuseon eri rakennuksissa, Kotiseututalolla sekä kaupungin suulissa Heikkiläntiellä Vampulassa. Kotiseututalolla esineitä on navetassa sekä muutama huonekalu päärakennuksessa. Vuodelta 1871 oleva kaappi on konservoitu vuonna 2002, konservoinnin seloste on kaapin yhteydessä.

Kaikki kokoelmien esineet sijaitsevat rakennuksissa, jotka ovat lämmittämättömiä, mikä aiheuttaa lämpötilan ja kosteuden vaihtelua eri vuodenaikoina. Rakennuksissa ei ole sähköä lukuun ottamatta Kotiseututalon päärakennusta, jota ei kuitenkaan lämmitetä talviaikana. Esineet ovat museorakennuksissa ahtaasti sillä erillistä varastotilaa ei ole. Erityisesti paljon tilaa vieville maatalouskoneille tarvittaisiin lisää tilaa, jotta koneita pääsisi tutustumaan lähempää.

Museorakennukset eivät ole sopivia säilytystiloja kirjoille, tekstiileille eikä valokuville. Valokuvia sekä kirjoja säilytetään yhdistyksen puheenjohtajan luona ja valokuvia skannattuna yhdistyksen johtokunnan jäsenellä. Huittisten kaupungilta on tiedusteltu säilytystilaa kirjojen, valokuvien, herkempien tekstiilien sekä arkiston säilytykseen.

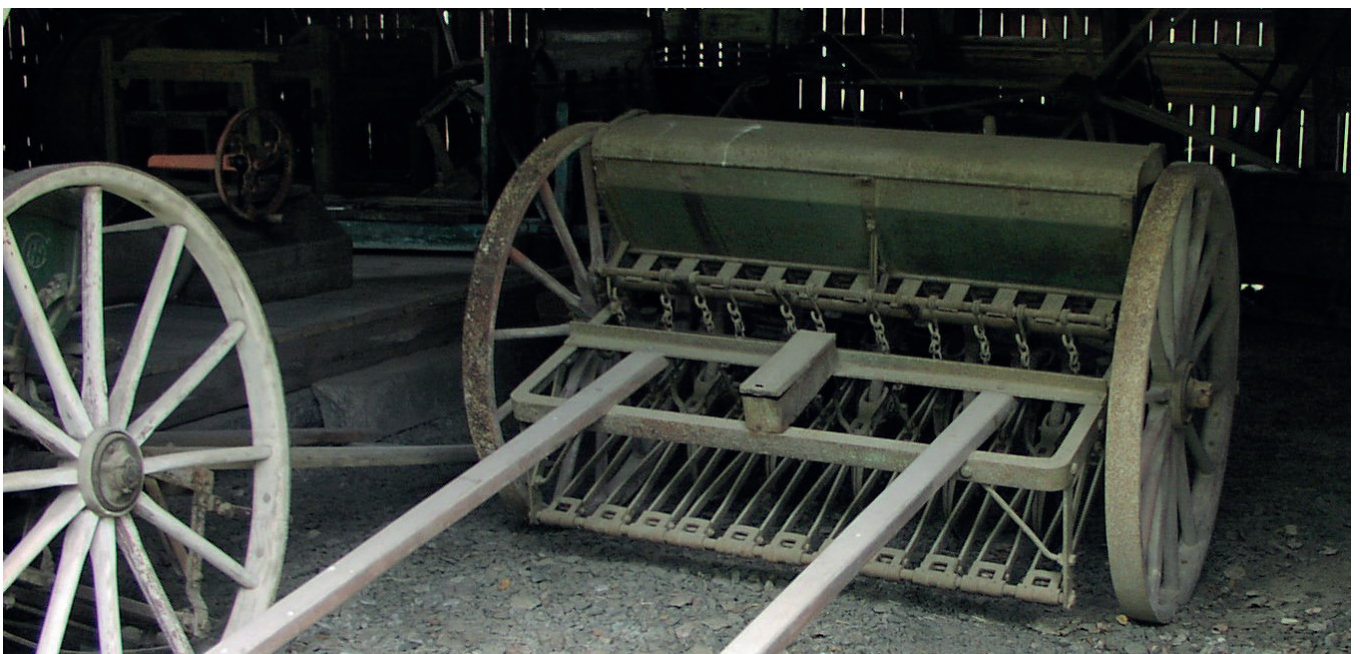
Museorakennukset sijaitsevat soratien vieressä, mikä aiheuttaa runsaan maantietomun kulkeutumisen rakennuksiin, erityisesti päärakennukseen ja aittaan. Tomua on haasteellista puhdistaa, koska alueella ei ole sähköä.

Suulissa ja luhtiaitan yläosassa on ongelmaa puuntuholaiten kanssa.

Suuli ja paja ovat peltikattoisia ja hyvässä kunnossa. Aitta on hieman painunut ja siksi sen ympärillä olevaa maata pitäisi muotoilla, etteivät alimmat hirret vaurioituisi pahemmin. Tuulimyllyn siivet vaativat korjaustoimenpiteitä.

Kokoelmia tarkkaillaan keväisin tehtävän siivouksen yhteydessä sekä kesän avoinna olon aikana. Siivouksessa käytetään nitrilihansikkaita ja museoesineitä käsitellään varoen.

Kokoelmiin vastaanotettavat esineet tutkitaan silmämääräisesti ja ne puhdistetaan tarvittaessa tomusta.

Kylvökone. Kuva: Vampulan kotiseutumuseon kokoelmat.

7. Kokoelmien käyttö ja lainaaminen

Vampulan Kotiseutumuseon kokoelmia on esillä perusnäyttelyssä museon eri rakennuksissa. Museoon on mahdollista tutustua heinäkuun sunnuntaisten aukiolojen lisäksi sopimuksen mukaan. Koululaisryhmien käynnit sovitaan keväisin erikseen koulun kanssa. Pääsymaksu on vapaaehtoinen, koululaisryhmien käynnit ovat ilmaisia.

Museon rakennukset eivät ole esteettömiä, rakennuksissa on portaita ja korkeita kynnyksiä. Alueella pääsee kulkemaan pyörätuolilla, maasto on kuitenkin muhkurasta. Alueella on hyvää parkkitilaa.

Kokoelmissa olevia esineitä voidaan tapauskohtaisesti lainata toisille museoille tai yhteisölle näyttelykäyttöön. Yksityishenkilöille lainoja ei pääsääntöisesti anneta. Lainoista tehdään aina kirjallinen lainasopimus (liite3. lainasopimus), jonka allekirjoittaa yhdistyksen puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja. Alkuperäisiä valokuvia ei lainata mutta niistä voidaan tehdä digitaalinen kopio lainaajan kustannuksella.

Ennen lainausta esineen kunto tarkistetaan ja esine valokuvataan. Palautuksen yhteydessä tarkistus uusitaan ja mahdolliset vauriot kirjataan.

Tuulimylly. Kuva: Ulla Hosike

8. Kokoelmien tulevaisuus ja kokoelmatyön tavoitteet

Vahvuudet

- lähes kaikki kokoelmaesineet on luetteloitu digitaalisesti
- museoalue sijaitsee kauniilla tontilla Loimijoen rannassa lähellä Vampulan taajamaa
- yhdistyksellä on käytössä Kotiseututalo erillisenä näyttely- ja tapahtumapaikkana

Heikkoudet

- kokoelmille ei ole lämmintä tilaa, lämpötilan ja kosteuden vaihtelut
- maatalouskoneet ahtaasti
- museorakennusten viereisen soratien tomu kulkeutuu rakennusten sisälle

Uhat

- tupajumiesiintymien lisääntyminen
- museorakennusten ylläpidon rahoitus
- museotoiminnasta kiinnostuneiden uusien jäsenten löytyminen

Tavoitteet

- toimiva digitointiohjelma
- vuoden 2008 jälkeen museon kokoelmiin tulleiden esineiden digitointi
- MuseumPlus- järjestelmään mukaan pääseminen
- lisätilan rakentaminen maatalouskoneille
- puuntuholaiten aiheuttamien tuhojen minimointi
- riukuaidan ja tuulimyllyn siipien korjaukset, aitan ympäristön maa-alueen muotoilu

Sisäkuva museon pirtistä Kuva: Ulla Hosike